

Vergaderjaar 2025–2026

33 576

Natuurbeleid

AR

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 december 2025

Hierbij stuur ik u, na afstemming met de provincies, de elfde Voortgangsrapportage Natuur (VRN) toe. Tevens informeer u hierbij over zesjaarlijkse nationale rapportages voor de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (VHR-rapportages).

In de VRN rapporteren provincies en Rijk jaarlijks gezamenlijk over de resultaten van het natuurbeleid. In de rapportage staat voortgangsinformatie over zowel het naar provincies gedecentraliseerde natuurbeleid, zoals overeengekomen in het Natuurpact in 2013, als over onderdelen van het natuurbeleid waarvoor het Rijk (geheel of gedeeltelijk) verantwoordelijk is. In deze elfde VRN rapporteren we de resultaten van het natuurbeleid in het jaar 2024.

In de VHR-rapportages rapporteert het Rijk elke zes jaar aan de Europese Commissie over de staat van de beschermde natuur onder de Vogel- en Habitatrichtlijn, en daarmee de voortgang van de uitvoering van beide richtlijnen.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

In 2024 richtten de provincies 2.537 hectare nieuwe natuur in, ongeveer 600 hectare meer dan in 2023. De bestuurlijk afgesproken opgave in het Natuurpact (2013) is om vóór het eind van 2027 minimaal 80.000 hectare nieuwe natuur te hebben ingericht. Zoals in de afgelopen jaren al duidelijk werd, zal dat niet in zijn geheel lukken: er wordt een restopgave na 2027 verwacht. Volgens de inschattingen in deze VRN bedraagt de omvang van deze restopgave ruim 17.000 hectare.

Zoals u weet hebben provincies, naar aanleiding van de Taskforce versnelling inrichting NNN, enkele jaren geleden realisatiestrategieën opgesteld ten behoeve van de resterende uitvoering van de ontwikkelopgave in het NNN. Ik heb met de provincies afgesproken om met behulp van de onder meer de realisatiestrategieën en de Voortgangsrapportage Natuur een gezamenlijk proces uit te werken waarmee in beeld worden gebracht de voortgang in de realisatie van de natuuropgave in het NNN,

de aard en omvang van de te verwachten restopgave, de oorzaken die leiden tot de opgelopen vertraging en de kansen die er zijn om het realisatietempo de komende jaren te verhogen. Eind 2024 bedroeg de totale oppervlakte natuur binnen het NNN 714.623 hectare. Provincies blijven zich onverminderd inzetten om zo spoedig als mogelijk is het NNN te realiseren.

Programma Natuur

Aanvullend op het Natuurpact hebben Rijk en provincies in het Uitvoeringsprogramma Natuur middelen beschikbaar gesteld voor het nemen van maatregelen ter verbetering van de staat van instandhouding van habitat- en vogelrichtlijnsoorten en habitattypen, met name gericht op stikstofgevoelige natuur. Eind 2024 hadden de provincies circa 39% van de afgesproken maatregelen in de eerste fase (2021–2026) afgerond; eind 2023 was dit nog 25%. Daarnaast is een flink deel van de maatregelen inmiddels in uitvoering gegaan. Voor de tweede fase van Programma Natuur (2024–2032) heeft het Rijk in 2024 € 1,35 miljard beschikbaar gesteld.

Agrarisch natuurbeheer

Agrariërs dragen substantieel bij aan het realiseren van onze natuurdoelen. Dat gebeurt op verschillende manier, waaronder verpachting/opdrachtverlening door terreinbeherende organisaties, agrariërs die gecertificeerd natuurbeheerder zijn en via de ecoregelingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Ook het het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is hiervoor een belangrijk instrument. Het ANLb blijft groeien. In 2024 nam het areaal toe met meer dan 5.000 hectare naar in totaal 122.238 hectare. Steeds meer boeren zetten zich actief in voor weidevogels, biodiversiteit, waterkwaliteit en klimaatmaatregelen op landbouwgrond. Daarmee is het ANLb een belangrijk instrument voor het versterken van de relatie tussen landbouw, landschap en natuur. Daarnaast heeft dit kabinet een forse extra impuls gegeven aan het agrarisch natuurbeheer: er is structureel € 500 mln. geserveerd om de totale beoogde omvang van 280.000 ha te halen. Hiervan is via het startpakket van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) structureel € 200 mln. vrijgegeven. De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft uw Kamer hierover in juli 2025 geïnformeerd (Kamerstuk 33 576, nr. 460). Het is de inschatting dat met de extra € 200 mln. per jaar het areaal ANLb kan groeien naar circa 195.000 hectare in 2030.

VHR-rapportages en natuurkwaliteit

De zesjaarlijkse rapportages van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn deze zomer door Nederland ingediend bij de Europese Commissie. De rapportages worden vanaf heden opengesteld voor het publiek. Met deze nationale rapportages stelt Nederland de status van vogels en de staat van instandhouding van de soorten en habitattypen van de Habitatrichtlijn vast. De rapportages volgen een format dat is vastgesteld door de Europese Commissie en voor alle lidstaten hetzelfde is. De rapportages zijn ingevuld met monitoringsgegevens en de best beschikbare kennis. De resultaten schetsen een vergelijkbaar beeld als in de vorige VHR-rapportages (2019): voor bepaalde vogels, Habitatrichtlijnsoorten en habitattypen zijn positieve ontwikkelingen zichtbaar, maar gemiddeld genomen gaat het niet goed met de onder de Vogel- en Habitatrichtlijn beschermde natuur. Ten opzichte van de vorige VHR-rapportages is het aantal vogelsoorten dat een positieve populatietrend laat zien gestegen. Tegelijkertijd is 88% van de habitattypen en 60% van de soorten van de

Habitatrichtlijn nog in een ongunstige staat van instandhouding. Een overzicht van de resultaten vindt u op de volgende website: www.natura2000.nl/rapportage-vogel-en-habitatrichtlijn. De rapportages zelf bestaan uit meerdere databases. Op deze webpagina vindt u daarom ook koppelingen naar de ingediende databases. De webpagina wordt nog uitgebreid met meer gedetailleerde informatie over achtergronden, methodieken en resultaten.

De natuurkwaliteit is in de VRN beschreven aan de hand van 8 indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van de conditie (toestand en trend) van soorten en van ecosystemen.

Op basis van de informatie uit de VHR-rapportages zijn in deze VRN voor alle 8 indicatoren de veranderingen ten opzichte van de vorige VRN in beeld gebracht. De VHR-rapportages laten zien dat in de staat van instandhouding (Svl) van habitatrichtlijnsoorten en habitattypen de afgelopen periode (2019–2024) over het algemeen ontoereikend blijft (indicator 1 en 5).

Uit de trends van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten blijkt dat 14 van de 81 habitatrichtlijnsoorten, 48 van de 190 broedvogels en 21 van 81 niet-broedvogels van de Vogelrichtlijn in aantallen afnemen in de periode 1990–2023 (indicator 3). Uit de update van trends van habitattypen van de Habitatrichtlijn (indicator 7) blijkt dat bij 3 van de 46 habitattypen met een ongunstige Svl in de periode 2019–2024 een verbetering optreedt en bij 28 een verslechtering. Bij 13 van de 46 habitattypen is de ontwikkeling stabiel en bij 2 onbekend. Alle 6 habitattypen met een gunstige Svl zijn stabiel. In de categorie «bedreigd» op de Rode Lijst is het aantal soorten van de 7 beschouwde soortgroepen gelijk gebleven, namelijk bij 691 van de 1771 soorten (indicator 2). Van 376 soorten in de periode 1990–2023 laat de trend een lichte achteruitgang zien (indicator 4).

In de categorie «bedreigd» op de Rode Lijst is het aantal soorten van de 7 beschouwde soortgroepen gelijk gebleven, namelijk bij 691 van de 1771 soorten (indicator 2). De update van de trend van de 376 soorten toont dat in de periode 1993–2023 meer soorten een vooruitgang (175) dan een achteruitgang (161) laten zien (indicator 4).

In de periode 2018–2023 is de natuurkwaliteit van ecosystemen op het land voor 74% van het totale areaal laag tot vrij laag. Dit is berekend op basis van de aanwezigheid van broedvogels en dagvlinders (indicator 6). In die periode is de verandering in de ecosysteemkwaliteit in het totale areaal gering ten opzichte van de periode daarvoor (2012–2017). In 79% van het totale areaal is de ecosysteemkwaliteit (of deze nu hoog of laag is) namelijk stabiel (indicator 8).

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J.F. Rummenie